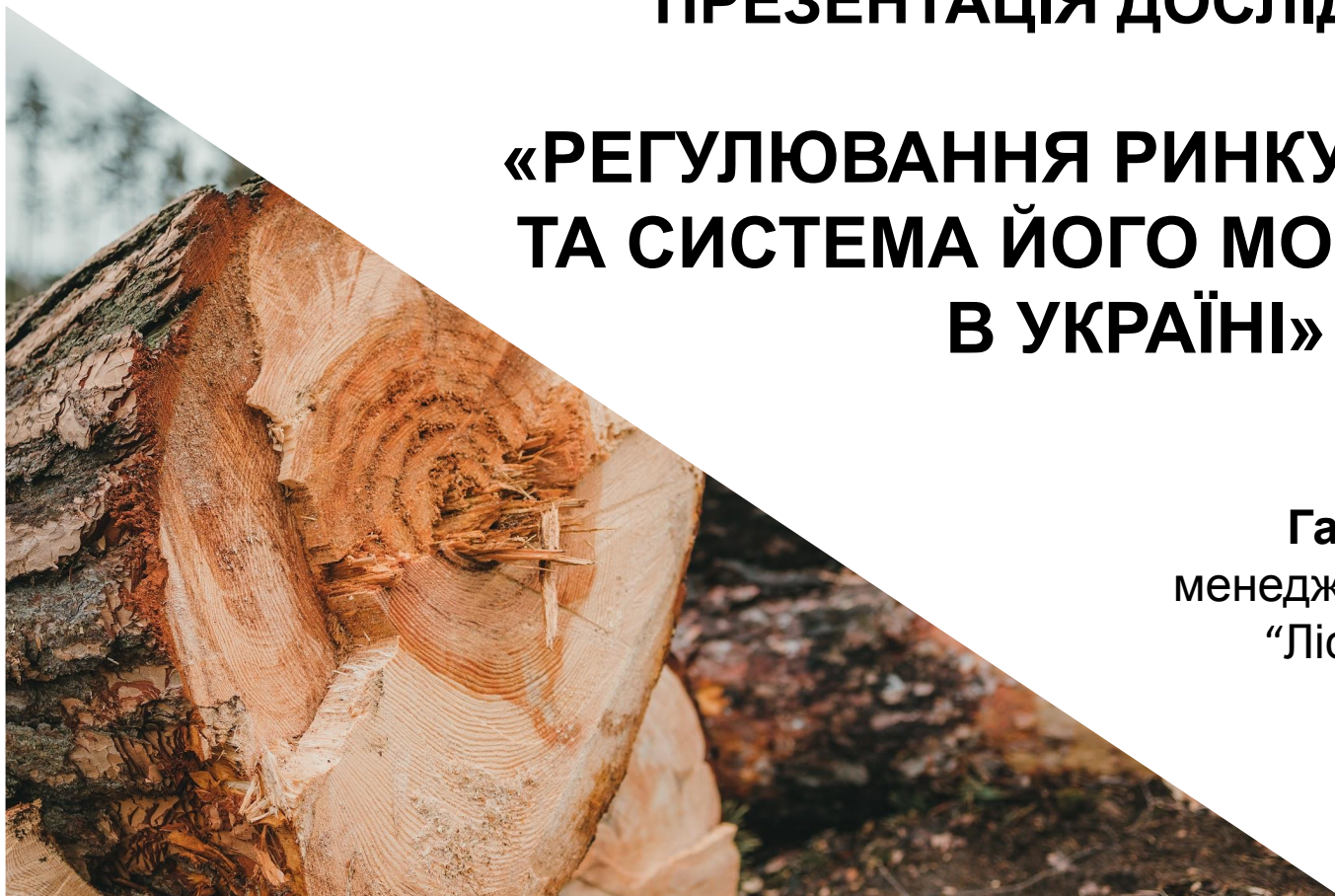

ПРЕЗЕНТАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

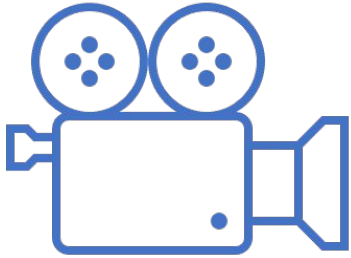

«РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ДЕРЕВИНИ ТА СИСТЕМА ЙОГО МОНІТОРИНГУ В УКРАЇНІ»

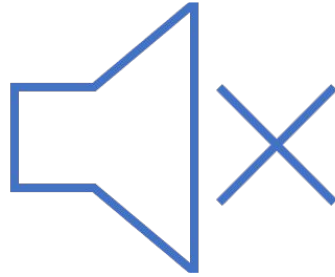
Ганна Лобченко,
менеджер проєктів напряму
“Ліси” WWF-Україна

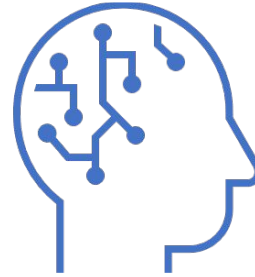
ПРАВИЛА УСПІШНОЇ РОБОТИ ЗУСТРІЧІ

Запис зустрічі

Учасники без звуку

Відкритість до
нових думок та
взаємоповага

Запитання у чаті
або за підйомом
руки

РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ДЕРЕВИНИ (ЛАНЦЮГА ПОСТАЧАННЯ) ТА СИСТЕМА ЙОГО МОНІТОРИНГУ В УКРАЇНІ

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
ГЛОСАРІЙ.....	4
1. ЛІСОВА ГАЛУЗЬ УКРАЇНИ ТА ЗНАЧЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ДЕРЕВИНИ.....	5
2. РІЛЬ ЛАНЦЮГА ПОСТАЧАННЯ В ЛІСОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ ТА ЛІСОПЕРЕРОБЦІ.....	10
2.1. Національні виклики і проблеми в ланцюзі постачання деревини.....	10
2.2. Прогалини на різних етапах ланцюга постачання в Україні.....	14
2.3. Роль регулювання ринку деревини.....	18
3. РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ДЕРЕВИНИ В УКРАЇНІ.....	19
3.1. Законодавчі передумови та нормативно-правова база регулювання ринку деревини в Україні.....	19
3.2. Органи державного управління та їхня роль у регулюванні ринку деревини.....	27
3.3. Адаптація до вимог європейського законодавства (EU Timber Regulation (EUTR), EU Deforestation-free regulation (EUDR)).....	31
4. СИСТЕМА МОНІТОРИНГУ РИНКУ ДЕРЕВИНИ В УКРАЇНІ.....	34
4.1. Основні інструменти моніторингу.....	34
4.2. Система моніторингу ланцюга постачання деревини в Україні.....	36
5. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ДЕРЕВИНИ В УКРАЇНІ.....	39
5.1. Антикорупційні заходи та боротьба з незаконним обігом деревини.....	39
5.2. Шляхи підвищення ефективності моніторингу та контролю.....	40
6. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОЛІПШЕННЯ СИСТЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ ТА МОНІТОРИНГУ.....	41
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	43

Богомаз, М. В., Лобченко, Г. О. (Ред.).
(2024). **Регулювання ринку
деревини (ланцюга постачання) та
система його моніторингу в Україні.**
Київ: WWF-Україна.

Публікацію підготовлено експертами на
замовлення Всесвітнього фонду природи
WWF-Україна в межах проєкту
“Smartwood (BBB UI) Build Back Better
Ukraine Initiative”.

Повномасштабне російське збройне вторгнення в Україну

Близько **1 млн га лісів (1/10)** розташовані на окупованих територіях або територіях, де ведуться активні бойові дії (“Публічні звіти”, 2019–2022).

Збільшення потреби в деревині для післявоєнної відбудови

Цілі ДАЛРУ (NATIONAL PROJECT: FORESTS OF UKRAINE – LUNGS OF EUROPE)

Лісозаготівля зростає з **15 до 25 млн м³** та 100% переробка

Експорт у вигляді готової продукції - з **3 до 11 млн м³**

Використання деревини в межах України - з **12 до 14 млн м³**

EUDR

Починаючи з 29 червня 2023 року, оператори та трейдери матимуть **18 місяців** для впровадження нових правил “Regulation on deforestation-free products” або EUDR.

НАЦІОНАЛЬНІ ВИКЛИКИ І ПРОБЛЕМИ В ЛАНЦЮЗІ ПОСТАЧАННЯ ДЕРЕВИНИ

1. Незаконна діяльність, пов'язана з вирубуванням лісів

Причини виникнення:

Фінансовий стимул. Однією з головних причин незаконної рубки є фінансовий стимул (стимул легкої наживи). Наприклад, це може бути спроба отримати прибуток від лісозаготівлі сортиментів найвищої якості без відповідних дозволів і оподаткування.

Неефективний контроль. Незаконна рубка спричинена відсутністю ефективного контролю та нагляду за лісами. Відсутність останнього зумовлюється недостатньою кількістю задіяних ресурсів і технологій для виявлення незаконних дій, а також звичаєвими формальними підходами відповідальних осіб до виконання вимог закону щодо здійснення контрольних заходів.

Конфлікт інтересів. Відведення, заготівля, облік і реалізація сортиментів здійснюються працівниками лісової охорони в межах однієї господарської одиниці.

Наслідки:

- втрати лісових ресурсів;
- погіршення стану довкілля;
- втрати податкових надходжень;
- корупційні ризики.

НАЦІОНАЛЬНІ ВИКЛИКИ І ПРОБЛЕМИ В ЛАНЦЮЗІ ПОСТАЧАННЯ ДЕРЕВИНИ

2. Вирубубання обсягу, що перевищує середньорічний приріст

Причини виникнення:

Попит на деревину. Великий попит на деревину в Україні і на експорт пиломатеріалів призводить до збільшення обсягів вирубки. Ще однією прихованою причиною є тиск новоствореного ДП “Ліси України” на підпорядковані Філії щодо збільшення об’ємів заготівлі деревини з метою збільшення кількісних показників ефективності проведеної реформи.

Слабкий контроль. Недостатній контроль за обсягами вирубки лісів дозволяє лісовим підприємствам вирубати більше, ніж щорічно приростає. Це відбувається внаслідок проведення санітарних рубок і стосується окремих лісгосподарських підприємств. Хоча в межах країни, за офіційними даними, вирубується 15,9 млн м³, а приріст щорічно складає 35 млн м³ (“Публічні звіти”, 2019–2022).

Наслідки:

- надмірне використання лісових ресурсів;
- зменшення запасів деревини;
- загроза невиснажливому лісокористуванню.

НАЦІОНАЛЬНІ ВИКЛИКИ І ПРОБЛЕМИ В ЛАНЦЮЗІ ПОСТАЧАННЯ ДЕРЕВИНИ

3. Відсутність ефективної системи моніторингу

Причини виникнення:

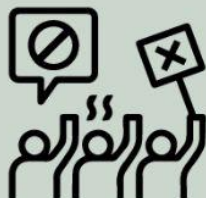
Технічні обмеження. Недостатнє використання сучасних технологій для моніторингу лісів.

Недостатні ресурси. Брак фінансування для створення і підтримки ефективної системи моніторингу.

Наслідки:

- погіршення стану лісових ресурсів;
- труднощі у виявленні порушень;
- зниження довіри до системи лісокористування.

НАЦІОНАЛЬНІ ВИКЛИКИ І ПРОБЛЕМИ В ЛАНЦЮЗІ ПОСТАЧАННЯ ДЕРЕВИНИ

4. Соціальні проблеми

Причина виникнення:

Конфлікти інтересів. Суперечки між місцевими громадами, які мають історичні чи культурні права на ліси, і лісгоспами та філіями, які претендують на комерційне використання лісів.

Неефективне управління. Недостатньо ефективне управління конфліктами інтересів з боку відповідальних органів влади на рівні громад.

Наслідки:

- соціальні протести та конфлікти;
- затримки в реалізації перспективних проєктів;
- порушення прав місцевих громад.

НАЦІОНАЛЬНІ ВИКЛИКИ І ПРОБЛЕМИ В ЛАНЦЮЗІ ПОСТАЧАННЯ ДЕРЕВИНИ

5. Екологічні проблеми

Причина виникнення:

Нераціональне лісокористування. Незаконні рубки та надмірне вирубування лісів можуть призвести до зниження біорізноманіття, ерозії ґрунту, розладнання екосистем та інших негативних екологічних наслідків.

Наслідки:

- загроза для біорізноманіття;
- забруднення водних ресурсів;
- зниження якості навколишнього середовища.

НАЦІОНАЛЬНІ ВИКЛИКИ І ПРОБЛЕМИ В ЛАНЦЮЗІ ПОСТАЧАННЯ ДЕРЕВИНИ

6. Система обробки та якості продукції

Причини виникнення:

Неузгодженість стандартів. Неузгодженість впроваджених обов'язкових стандартів якості деревини та лісових продуктів з вимогами чинних нормативних актів може призвести до низької якості продукції або незадовільного її обліку.

Неефективність виробництва. Низька ефективність виробництва може вплинути на якість продукції.

Наслідки:

- втрата довіри споживачів;
- зменшення конкурентоспроможності на внутрішньому та світовому ринках;
- незадоволеність споживачів.

НАЦІОНАЛЬНІ ВИКЛИКИ І ПРОБЛЕМИ В ЛАНЦЮЗІ ПОСТАЧАННЯ ДЕРЕВИНИ

7. Залежність від експорту

Причини виникнення:

Глобальний ринок. Україна зіткнулася із залежністю від світового ринку деревини та продуктів деревообробки, оскільки значна частина виробленої деревини експортується за кордон. Це може викликати вразливість до коливань світового попиту та цін на деревину, особливо в умовах війни, коли морські порти й авіалінії закриті.

Наслідки:

- вразливість до змін на світових ринках;
- ризик втрати доходів для країни.

НАЦІОНАЛЬНІ ВИКЛИКИ І ПРОБЛЕМИ В ЛАНЦЮЗІ ПОСТАЧАННЯ ДЕРЕВИНИ

8. Законодавче й інституційне середовище

Причини виникнення:

Складність нормативів. Законодавство у сфері лісового господарства може бути складним і неоднозначним, що призводить до подвійного тлумачення.

Неефективність виконання. Проблеми можуть виникати через неефективне виконання інституціями законодавства та неоднозначне трактування його норм.

Наслідки:

- непорозуміння між учасниками ринку;
- затримки в реалізації реформ і політик.

ЛІСОЗАГОТІВЛЯ

Ризики під час лісозаготівлі:

- призначення виду рубок і процес відбору дерев до рубки;
- розкряжування деревного стовбура на сортименти.

Опис проблеми:

- здійснюється працівниками лісової охорони і створює конфлікт інтересів;
- низький рівень кваліфікації працівників щодо окремих процесів заготівлі деревини призводить до кряжування стовбура на сортименти “під замовника”, вихід ділової частини стовбура знижується.

ПЕРЕРОБКА КРУГЛИХ ЛІСОМАТЕРІАЛІВ

Ризики під час переробки круглих лісоматеріалів:

- обмежений контроль під час локального транспортування деревини.

Опис проблеми:

- незаконно добута деревина може потрапляти до місцевих лісопильних підприємств без належних документів через використання схеми “під прикриттям” ТТН для інших поставок та уникнення обліково-касових операцій.

ТРАНСПОРТУВАННЯ ТА ЛОГІСТИКА

Ризики під час транспортування та логістики:

- недоліки в системі оформлення товаросупровідних документів.

Опис проблеми:

- фотофіксація унікального бокового й торцевого малюнка навантажених на лісовоз колод у системі електронного обліку деревини дієва лише у разі транспортування лісопродукції дорогами загального користування та на значні відстані.

Рішення

Дієвими методами боротьби є:

- контроль за місцевими переробниками щодо наявності нелегальної деревини на території їхнього підприємства, а також за використанням ними касових апаратів та інвойсів під час реалізації пиломатеріалів;
- розширення мережі лісових доріг із твердим покриттям для прискорення транспортування і поліпшення прозорості.

МАРКЕТИНГ ТА ЗБУТ

Ризики під час маркетингу та збуту:

- монополізація ринку та можливе виникнення тіньових схем.

Опис проблеми:

- створене єдине підприємство ДП “Ліси України” контролює більше 70 % ринку необроблених лісоматеріалів.

Рішення:

- Для зниження ризику виникнення таких випадків необхідно запроваджувати адаптивну систему формування лотів, яка враховуватиме (наприклад, у відсотковому співвідношенні) інтереси представників малого, середнього та великого бізнесу, а також потреби економіки. На основі цих даних буде встановлено обмеження щодо розмірів лотів і їхньої кількості для кожного сегмента лісопереробників у межах визначеної територіальної одиниці.

РОЛЬ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ДЕРЕВИНИ

Система
регулювання
може мати такі
ключові
впливи:

Законодавча основа

Встановлення чіткого й узгодженого законодавства у сфері лісового господарства і торгівлі деревиною створює базу для врегулювання ринку. Це допомагає визначити правила й обмеження щодо вирубування, переробки, транспортування та експорту деревини.

Контроль і нагляд

Державні органи, недержавні організації та громадяни мають змогу здійснювати контроль і нагляд за використанням лісових ресурсів та дотриманням встановлених правил. Це допомагає виявляти незаконну діяльність і перевищення повноважень посадовими особами лісокористувачів та запобігати їм.

Захист прав місцевих громад

Ефективна система регулювання може враховувати інтереси місцевих громад, які мають історичні, культурні чи звичаєві права на ліси. Вона містить механізми для вирішення конфліктів і справедливого розподілу користування лісами.

Сприяння розвитку внутрішнього ринку та формуванню доданої вартості

Регулювання може створювати стимули для розвитку внутрішнього ринку деревини та лісових продуктів, що впливає на економічну ефективність галузі. Підтримка локальних виробників і переробників сприятиме розвитку місцевої економіки.

Екологічний захист

Регулювання ринку може охоплювати норми та стандарти, що забезпечують екологічний захист. Це важливо для збереження біорізноманіття, збереження лісового середовища й запобігання його забрудненню.

Співпраця з міжнародними організаціями

Україна може співпрацювати з міжнародними організаціями — [Forest Stewardship Council® \(FSC\)](#), [Організацією об'єднаних націй \(ООН\)](#) та іншими — для обміну найкращими практиками і забезпечення відповідності світовим стандартам.

ЗАКОНОДАВЧІ ПЕРЕДУМОВИ ТА НОРМАТИВНО ПРАВОВА БАЗА У РЕГУЛЮВАННІ РИНКУ ДЕРЕВИНИ В УКРАЇНІ

Продаж стандартизованої деревини	В червні 2020 року було прийнято положення про продаж стандартизованої деревини через сертифіковані біржі.
Планування ведення господарювання окремими виробничими одиницями (лісокористувачами)	Вимоги до проведення лісовпорядних робіт врегульовано Постановою КМУ від 07 лютого 2023 року №112 «Про затвердження Порядку здійснення лісовпорядкування» . Процес лісозаготівлі розпочинається на етапі планування лісогосподарських заходів (рубок). Спеціальне використання в порядку рубок головного користування відбувається на основі Розпорядження КМУ від 23 травня 2007 року №761 «Про врегулювання питань щодо спеціального використання лісових ресурсів» . Рубки формування і оздоровлення лісів здійснюються у відповідності до Постанови КМУ від 12 травня 2007 року № 724 «Про затвердження Правил поліпшення якісного складу лісів» . Виділення лісових ділянок для проведення санітарних рубок відбувається на основі вимог Постанови КМУ від 27 липня 1995 року № 555 «Про затвердження Санітарних правил в лісах України»

ЗАКОНОДАВЧІ ПЕРЕДУМОВИ ТА НОРМАТИВНО ПРАВОВА БАЗА У РЕГУЛЮВАННІ РИНКУ ДЕРЕВИНИ В УКРАЇНІ

Відведення ділянок для всіх видів рубок	Відбувається на основі вимог «Методичних вказівок з відведення і таксації лісосік, видачі лісорубних квитків та огляду місць заготівлі деревини в лісах Державного агентства лісових ресурсів України» , затверджених наказом Державного агентства лісових ресурсів України від 21 січня 2013 року №9
Система видачі е-лісорубного квитка	З 01 серпня 2023 року запрацювала система видачі е-лісорубного квитка, передбачена Постановою КМУ від 12 травня 2023 р. № 483 «Про реалізацію експериментального проекту щодо видачі спеціального дозволу на спеціальне використання лісових ресурсів (лісорубного квитка) та сертифіката про походження лісоматеріалів та виготовлених з них пиломатеріалів в електронній формі»

ЗАКОНОДАВЧІ ПЕРЕДУМОВИ ТА НОРМАТИВНО ПРАВОВА БАЗА У РЕГУЛЮВАННІ РИНКУ ДЕРЕВИНИ В УКРАЇНІ

Стандарти класифікації та вимірювання лісопродукції

З початку 2019 року українська лісова промисловість перейшла на європейські стандарти класифікації та вимірювання лісопродукції. Перехід передбачено постановою Уряду «**Про затвердження Програми діяльності Кабінету Міністрів України**» від 09.12.2014 року №695 та у відповідності до **наказу державного підприємства «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості»** від 14.12.2015 року №184.

Набули чинності:

стандарти

ДСТУ 4020-2-2001 “Лісоматеріали круглі та пиляні. Методи обмірювання та визначення об’ємів”

ДСТУ EN 1315-1-2001 “Класифікація за розмірами.”

технічні умови

ТУУ-00994207-001:2018 “Лісоматеріали круглі та пиляні. Візуальні характеристики. Класифікація, терміни та визначення, способи вимірювання”,

ТУУ-00994207-002:2018 “Лісоматеріали круглі листяних порід. Класифікація за якістю”,

ТУУ-00994207-003:2018 “Лісоматеріали круглі хвойних та листяних порід. Правила класифікації”,

ТУУ-00994207-004:2018 “Лісоматеріали круглі. Маркування, сортування, транспортування, приймання, облік та зберігання”

ТУУ-00994207-005:2018 “Деревина дров’яна. Класифікація, облік, технічні вимоги”.

ЗАКОНОДАВЧІ ПЕРЕДУМОВИ ТА НОРМАТИВНО ПРАВОВА БАЗА У РЕГУЛЮВАННІ РИНКУ ДЕРЕВИНИ В УКРАЇНІ

Транспортування деревини та е-ТТН

З 1 жовтня 2021 року в Україні внесено зміни порядку оформлення товарно-транспортної накладної, відповідно до яких при її оформленні вантажовідправник зобов'язаний вказувати транспортний засіб та його параметри (довжину, ширину, висоту, загальну вагу, у тому числі з вантажем, та масу брутто). Ці зміни внесені **Законом №1534 до ст. 48 Закону №2344**

Рух лісопродукції (круглого лісу)

Рух лісопродукції (круглого лісу) від заготівлі до реалізації контрагенту відображений в системі електронного обліку деревини, відповідно до вимог Наказу Міндовкілля від 27.09.2021 № 621 **«Про затвердження Інструкції з ведення електронного обліку деревини»**

Реалізація лісопродукції

Реалізація лісопродукції відбувається на електронних торгових біржах та регулюється Постановою Кабінету Міністрів України від 4 грудня 2019 р. № 1178 **«Про реалізацію експериментального проєкту щодо проведення електронних аукціонів з продажу необробленої деревини»**

ЗАКОНОДАВЧІ ПЕРЕДУМОВИ ТА НОРМАТИВНО ПРАВОВА БАЗА У РЕГУЛЮВАННІ РИНКУ ДЕРЕВИНИ В УКРАЇНІ

Експорт деревини

У 2005 році в Україні було введено обмеження на вивіз необробленої деревини цінних та рідкісних порід за межі митного кордону. Згодом, у 2015 році ця заборона була розширена на усі види деревини. В січні 2019 року Європейський Союз висловив занепокоєння щодо відповідності цих обмежень Угоді про Асоціацію між Україною та ЄС.

В результаті Україні було рекомендовано скасувати заборону, введену в законодавство в 2015 році.

Питання щодо майбутнього обмеження передбачається вирішити через перегляд **проекту Закону України «Про ринок деревини»**.

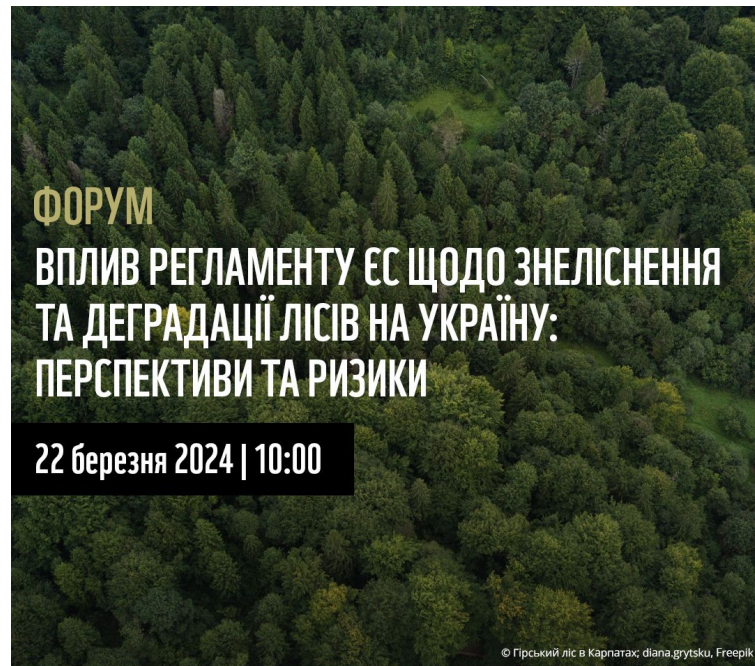
Відповідно до Постанови КМУ від 21 грудня 2005 р. N 1260 **“Про затвердження Тимчасового порядку видачі сертифіката про походження лісоматеріалів та виготовлених з них пиломатеріалів для здійснення експортних операцій”** їх експорт відбувається на основі сертифікатів про походження лісоматеріалів та виготовлених з них пиломатеріалів для здійснення експортних операцій. Також, згідно з Постановою КМУ від 12 травня 2023 р. № 483 з 01 червня 2023 року в Україні запроваджено електронну форму сертифіката.

АДАПТАЦІЯ ДО ВИМОГ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА (EUDR)

До основних кроків та аспектів адаптації національної системи необхідно віднести:

1. Аналіз і гармонізація законодавства
2. Розробка системи відстеження та сертифікації
3. Сертифікація
4. Навчання та надання консультацій
5. Забезпечення відповідності
6. Співпраця з Європейським Союзом
7. Залучення громадськості та громадських організацій
8. Забезпечення дотримання вимог від галузі

СИСТЕМА МОНІТОРИНГУ РИНКУ ДЕРЕВИНИ В УКРАЇНІ

Основні етапи моніторингу ланцюга постачання деревини:

1

Збір інформації

Збір різноманітних даних та інформації про всі етапи ланцюга постачання, включно з джерелами деревини, транспортуванням, переробкою, реалізацією та використанням.

2

Аналіз даних

Оцінка й аналіз зібраної інформації для виявлення відхилень від стандартів, норм і правил, а також ідентифікація можливих ризиків та проблем у ланцюгу постачання.

3

Визначення відповідності

Оцінка та визначення, наскільки дії усіх учасників ланцюга постачання відповідають стандартам, нормативам і вимогам, зокрема екологічним і соціальним стандартам.

4

Співпраця та вдосконалення

Взаємодія з учасниками ланцюга постачання для вдосконалення процесів, вирішення виявлених проблем і підвищення стійкості й ефективності ланцюга.

5

Звітність і рекомендації

Підготовка звіту з результатами моніторингу та надання рекомендацій для вдосконалення ланцюга постачання, разом із заходами з покращення управління ризиками і відповідальністю.

ОСНОВНІ ІНСТРУМЕНТИ МОНІТОРИНГУ РИНКУ ДЕРЕВИНИ В УКРАЇНІ

- Документація та реєстрація
- Системи відстеження деревини
- Сертифікація лісового господарства
- Співробітництво з неурядовими організаціями
- Спостереження за ринком
- Аудити та інспекції
- Залучення громадськості
- GPS та ГІС (геоінформаційні системи)

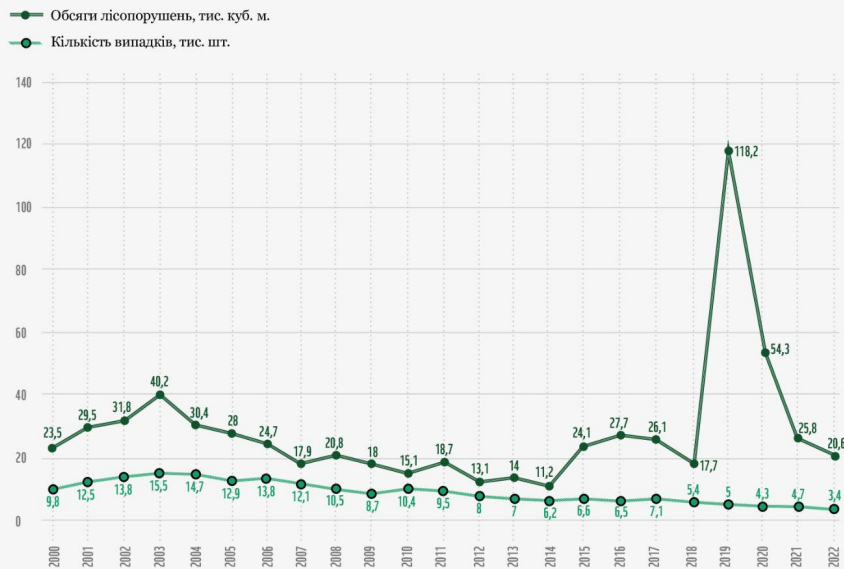

СИСТЕМА МОНІТОРИНГУ РИНКУ ДЕРЕВИНИ В УКРАЇНІ

Відповідальним органом влади, який проводить моніторинг незаконної діяльності на території державних лісів є Державне агентство лісових ресурсів України.

Незаконні рубки (2000–2022 роки)

Відкриті дані: <https://forest.gov.ua/napryamki-diyalnosti/lisove-gospodarstvo/ohorona-i-zahist-lisiv/ohorona-lisiv-vid-nezakonnih-rubok>

Чітке визначення незаконної рубки (незаконної порубки дерев) у нормативно-правовій базі відсутнє. Державне агентство лісових ресурсів України визначає **незаконну рубку як заготівлю деревини без спеціального дозволу на використання лісових ресурсів (лісорубний квиток).**

Тобто таке поняття не охоплює рубку за дозволом, що виданий із порушенням чинного законодавства, або, наприклад, із порушенням обліку деревини тощо.

ДАЛРУ самостійно здійснює моніторинг внутрішнього споживання вітчизняних лісоматеріалів необроблених і контроль за неперевищенням обсягу внутрішнього споживання вітчизняних лісоматеріалів необроблених на основі систематизації й узагальнення інформації про походження, заготівлю та реалізацію деревини власниками лісів і постійними лісочисувачами

СИСТЕМА МОНІТОРИНГУ РИНКУ ДЕРЕВИНИ В УКРАЇНІ

Встановлено обов'язковий процес електронного обліку деревини для власників лісів і постійних лісокористувачів в Україні.

Збір, зберігання, обробка та захист інформації щодо походження, заготівлі та реалізації деревини здійснюються через **Єдину державну систему електронного обліку деревини (ЄДСЕОД)**.

Систему адмініструє державне підприємство “**Лісогосподарський інноваційно-аналітичний центр**” (ДП “**ЛІАЦ**”). Ця організація дає змогу перевірити легальність заготівлі деревини, надаючи доступ до таких інструментів:

- сервісу “**Ліс у смартфоні**”, який забезпечує вільний доступ до онлайн-карти рубок та дозволяє перевіряти їх законність і наявність відповідного лісорубного квитка;
- онлайн-перевірок реалізації лісоматеріалів за унікальним **номером бірки**, яка прикріплена до колоди дерева, за **номером товарно-транспортної накладної** та за **номером транспортного засобу**.

- Введено **публічні електронні аукціони** не лише для продажу **необробленої деревини**, а також для **пиломатеріалів**.
- Також впроваджена **система моніторингу виконання умов договорів** щодо поставок товарів, придбаних на аукціонах.
- З метою моніторингу кількості виходу пиломатеріалів з круглих лісоматеріалів незалежними експертами проводяться **експертизи для визначення фактичного виходу пиломатеріалів з круглого лісу** і видаються експертні висновки про норми витрат сировини на об'єкті дослідження (підприємстві). Це пов'язано з тим, що експорт пиломатеріалів суб'єктами підприємницької діяльності допустимий за наявності сертифіката походження лісоматеріалів і виготовлених із них пиломатеріалів, який видається за наявності висновку про норми витрат сировини на підприємстві територіальними органами ДАЛРУ.

Приватний сектор переробників прагне збільшити відсоток виходу пиломатеріалів, державний і комунальний, навпаки, — зменшити.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОЛІПШЕННЯ СИСТЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ ТА МОНІТОРИНГУ

1.Вдосконалення та ухвалення проєкту **Закону України “Про ринок деревини”** з урахуванням коментарів та зауважень до нього.

Відсутність комплексного закону створює можливість для обігу нелегальної, так званої “сірої” лісосировини, яка породжує цілий ряд корупційних схем в секторі лісозаготівлі та лісопереробки. Також, закон дозволить врегулювати діяльність всіх лісокористувачів та переробників, незалежно від форми власності та підпорядкування. Введення такого закону вимагає застосування спеціальних процедур та технологій, які спрямовані на забезпечення прив'язки інформації про дотримання відповідного законодавства до конкретної партії продукції на всьому ланцюгу постачання.

2.Включення до проєкту Закону України “Про ринок деревини” пункту щодо **врегулювання процедури проведення експертизи по визначенню фактичного виходу пиломатеріалів з круглого лісу і видачі експертних заключень про норми витрат сировини**. Застосувавши науковий підхід та визначивши можливі відхилення, необхідно встановити ліміти на вихід пиломатеріалів в розрізі порід та сортиментів.

3. Прийняття законопроєкту № 3091 «**Про державний екологічний контроль**», який передбачає розширення повноважень та підвищення спроможності Державної екологічної інспекції України.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОЛІПШЕННЯ СИСТЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ ТА МОНІТОРИНГУ

4. Ухвалення проєкту Закону України **“Про внесення змін та доповнень до Кримінального кодексу України та Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо вдосконалення відповідальності за правопорушення у сфері лісокористування та протидії незаконному обігу деревини”**.

5. Удосконалення та впровадження програмного продукту **“Лісовий портал”**, що передбачений проєктом Закону України “Про ринок деревини”. Даний функціонал повинен об’єднати в собі всі переваги законотворчих ініціатив: е-лісорубний квиток та е-сертифікат про походження деревини, систему GPS для відстеження руху деревини, а також е-ТТН. В комплексі з ЄДСЕОД, це дозволить знизити ризик незаконного обігу деревини в звичних для сьогодення масштабах.

6. Розробка та впровадження **нормативів визначення об’єму деревостанів, що відводяться під рубки, та їх розмірно-якісної структури (матеріально-грошова оцінка лісосіки) згідно вимог діючих стандартів на круглі лісоматеріали**. Це дозволить узгодити чинні нормативи з європейськими стандартами.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОЛІПШЕННЯ СИСТЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ ТА МОНІТОРИНГУ

7. Розробка та введення в дію нових правил, що регулюють питання **відведення лісосік під рубки з правомочністю для всіх лісокористувачів**. Це зумовлено вимогами часу та пов'язано з виконанням вимог Стратегії. Діючі Методичні вказівки з відведення і таксації лісосік, видачі лісорубних квитків та огляду місць заготівлі деревини в лісах Державного агентства лісових ресурсів України мають цілий ряд суттєвих недоліків. Необхідно розглядати альтернативні варіанти при підготовці нових правил відведення лісосік:

- **відведення ділянок під рубку незалежними бригадами з відводу і таксації лісосік з числа підрядних організацій, які мають відповідні ліцензії та кваліфікованих працівників**. Це дозволить уникнути конфлікту інтересів, розмежувати відповідальність за вчинення незаконних дій на етапі планування, відведення та розробки лісосік. Такий підхід дасть змогу перейти до сучасних засобів та методів відведення ділянок, застосовуючи найкращі світові практики;
- **збільшення площі контрольних переліків відведених ділянок до 10 %** (кожна десята ділянка) та визначення **відповідальності за недостатній контроль з боку лісокористувачів** під час проведення нагляду за якістю відведення ділянок до рубки. Якщо відведенням ділянок займатимуться підрядники, інженерно-технічний персонал лісокористувачів матиме змогу приділити необхідну кількість уваги для контрольних переліків та перевірки правильності оформлення матеріалів, а працівники лісової охорони лісництв займатимуться основним своїм завданням - охороною лісу, а не відведенням ділянок до рубки та відпуском лісопродукції.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОЛІПШЕННЯ СИСТЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ ТА МОНІТОРИНГУ

8. Розробка та впровадження **мобільного додатку, який поєднає в собі та зробить доступними на смартфоні започатковані ініціативи ДАЛРУ: ліс в смартфоні, перевірка легальності деревини, новорічна ялинка та ДроваЄ**. Такий застосунок, в перспективі вдосконалення, повинен стати інструментом **для залучення громадськості в якості інспекторів** для лісової галузі, про що неодноразово наголошувалося в тексті звіту. Обов'язковими умовами є доступність даного застосунку в *Play Market* та *App Store*, можливість **зберігати конфіденційність**, а також проведення піар-кампанії для його популяризації на початковому етапі впровадження. Важливим показником життєздатності такого проекту має стати наявність **служби його технічної підтримки**.

9. Створення довгострокових **освітніх та наукових програм для популяризації охорони навколишнього середовища**. В цьому контексті, виконання положень Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року, затвердженого Розпорядженням КМУ від 21 квітня 2021 року №443-р. висвітлення проміжних результатів виконання Плану.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОЛІПШЕННЯ СИСТЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ ТА МОНІТОРИНГУ

10. Масштабування процесу лісової сертифікації за системами FSC та PEFC на весь ланцюг постачання деревини в межах митної території України. Заохочення учасників ринку деревини, шляхом виділення державних асигнувань чи грантів, до процесу сертифікації, організація програм навчання, підготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів лісокористувачів та переробників з питань впровадження систем сертифікації та трактування вимог стандартів на базі Укрцентркадриліс - інструменти, що дадуть додатковий стимул.

11. Адаптація ринку до вимог європейського законодавства (EU Deforestation-free regulation EUDR). Застосування Регламенту EUDR на практичному рівні передбачає, що будь-який оператор або трейдер, який постачає деревину на ринок ЄС або експортує з нього, повинен довести, що продукція не походить із знеліснених територій або не сприяла деградації лісів. Це стане дієвим механізмом контролю та моніторингу за походженням деревини. А також матиме позитивні іміджеві відгуки для української галузі лісового господарства та лісопереробки в межах ЄС.

Working to sustain the natural
world for the benefit of people
and wildlife.

together possible™

panda.org

WWF® and ©1986 Panda Symbol are owned by WWF. All rights reserved.
WWF, 28 rue Mauverney, 1196 Gland, Switzerland. Tel. +41 22 364 9111
CH-550.0.128.920-7